Ministerie van Justitie en Veiligheid

> Retouradres Postbus 20301 2500 EH Den Haag

Aan de Voorzitter van de Eerste Kamer
der Staten-Generaal
Postbus 20017
2500 EA DEN HAAG

Directie Wetgeving en Juridische Zaken
Sector Straf- en Sanctierecht

Turfmarkt 147
2511 DP Den Haag
Postbus 20301
2500 EH Den Haag
www.rijksoverheid.nl/jenv

Onze referentie
8138950

Datum	28 oktober 2026
Betreft	Nota naar aanleiding van het verslag Goedkeuring uitleveringsverdrag met Marokko (36688 (R2205))

Hierbij bied ik u de nota naar aanleiding van het verslag inzake het voorstel van rijkswet tot Goedkeuring van het op 18 december 2023 te Rabat tot stand gekomen Verdrag tussen het Koninkrijk der Nederlanden en het Koninkrijk Marokko inzake uitlevering (Trb. 2024, 1) (36688 (R2205)) aan.

De Minister van Justitie en Veiligheid,

D.M. van Weel

Goedkeuring van het op 18 december 2023 te Rabat tot stand gekomen Verdrag tussen het Koninkrijk der Nederlanden en het Koninkrijk Marokko inzake uitlevering (Trb. 2024, 1)

Nota naar aanleiding van het verslag

Inleiding

Met veel belangstelling heb ik kennisgenomen van de vragen die door de fractie van **PRO** (voorheen **GroenLinks-PvdA**), mede namens de fracties van **D66**, de **Partij voor de Dieren (PvdD)** en de **ChristenUnie** zijn gesteld in het verslag over het onderhavige wetsvoorstel. Ik dank de leden van deze fracties voor hun inbreng. Zij stellen mij hiermee in de gelegenheid om een aantal onderdelen van het verdrag nader toe te lichten. Ik ga in deze nota dan ook graag, mede namens de Minister van Buitenlandse Zaken, op deze vragen en opmerkingen in en zal deze waar nodig bezien in de bredere context van de Nederlandse uitleveringsprocedure en de waarborgen die daarin zijn ingebouwd. Bij de bespreking ervan houd ik de volgorde van het verslag aan, zij het dat ik vragen samen beantwoord wanneer dit de duidelijkheid ten goede komt. Ten behoeve van de overzichtelijkheid en leesbaarheid van het stuk zijn tevens enkele kopjes ingevoegd.

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van PRO, mede namens de leden van de fracties van D66, PvdD en ChristenUnie

Met genoegen lees ik dat de leden van de fracties van **PRO**, **D66**, **PvdD** en de **ChristenUnie** het doel van het uitleveringsverdrag met het Koninkrijk Marokko onderschrijven. Deze leden hebben daarover wel een aantal vragen. Die vragen zijn op hoofdlijnen terug te voeren op twee onderwerpen, te weten de weigeringsgrond van een discriminatoire vervolging en de daarbij te hanteren toets en de mogelijke tenuitvoerlegging in Marokko van een levenslange gevangenisstraf, ter vervanging van de doodstraf.

Discriminatoire vervolging

In het kader van het eerstgenoemde onderwerp halen deze leden de artikelen 3, eerste lid, onder b, van het verdrag, en 10, eerste lid, van de Uitleveringswet aan, die beide de weigeringsgrond van een discriminatoire vervolging bevatten. Zij constateren dat er discrepanties bestaan tussen de teksten van deze artikelen en wijzen er daarbij in de eerste plaats op dat de discriminatiegronden ‘levensbeschouwelijke overtuiging’ en ‘groep van de bevolking’ uit artikel 10, eerste lid, Uitleveringswet in artikel 3, eerste lid, onder b, van het onderhavige uitleveringsverdrag ontbreken. Verder spreekt artikel 10, eerste lid, Uitleveringswet van een ‘gegrond vermoeden’, terwijl artikel 3, eerste lid, onder b, van dit verdrag refereert aan ‘ernstige redenen’. Beide geconstateerde verschillen geven deze leden aanleiding tot het stellen van vragen.

Ten aanzien van de discriminatiegronden vragen zij waarom de gronden van artikel 10, eerste lid, Uitleveringswet niet onverkort zijn overgenomen in artikel 3, eerste lid, onder b, van het verdrag en of dit tijdens de onderhandelingen expliciet aan de orde is geweest. Ook willen zij weten of de tekst van het verdrag hier als lex specialis voorgaat op de tekst van de Uitleveringswet, hoe gegarandeerd wordt dat personen die op levensbeschouwelijke gronden of vanwege hun groepsidentiteit (dreigen te) worden vervolgd toch beschermd zijn en of de Uitleveringswet daarbij als ondergrens functioneert.

Ik beantwoord deze vragen graag in onderlinge samenhang en hecht eraan hier voorop te stellen dat personen die op levensbeschouwelijke gronden of vanwege hun

groepsidentiteit (dreigen te) worden vervolgd onder dit uitleveringsverdrag dezelfde bescherming genieten als onder andere uitleveringsverdragen en de Uitleveringswet het geval is. Daarover mag geen enkele twijfel bestaan en ik zal dit dan ook uitvoerig toelichten. Voor een goed begrip van de geboden bescherming, begin ik daarbij graag met een korte algemene uiteenzetting van de uitleveringsprocedure en hoe daarin geborgd is dat in het geval van een mogelijke discriminatoire vervolging geen uitlevering plaatsvindt.

Procedure inkomend uitleveringsverzoek en geboden rechtsbescherming
Bij een inkomend uitleveringsverzoek verricht de centrale autoriteit van het Ministerie van Justitie en Veiligheid (de Afdeling Internationale aangelegenheden en Rechtshulp in Strafzaken, AIRS) namens de Minister van Justitie en Veiligheid (hierna kortheidshalve ook: de Minister) een eerste beoordeling van het verzoek. Daarbij wordt bezien of er gronden zijn die aan uitlevering in de weg staan.

Bij die beoordeling wordt ook betrokken of er mensenrechtelijke aspecten spelen, die de bijzondere aandacht vereisen. Dat betreft zowel algemene aandachtspunten, zoals bijvoorbeeld detentieomstandigheden, als specifieke aandachtspunten ten aanzien van de individuele opgeëiste persoon of een groep waartoe deze behoort. De vraag of mogelijk sprake kan zijn van een discriminatoire vervolging is integraal onderdeel van deze toets. In het kader van deze beoordeling wordt zo nodig advies ingewonnen bij het Ministerie van Buitenlandse Zaken. Ook de verzoekende staat kan om nadere informatie worden gevraagd, bijvoorbeeld om een nadere toelichting van het feit waarvoor uitlevering wordt verzocht. Worden bestaande zorgen hier niet mee weggenomen en bestaat bij de Minister van Justitie en Veiligheid een gegrond vermoeden dat sprake is van een discriminatoire vervolging, dan wordt het uitleveringsverzoek al in deze fase afgewezen. En ook wanneer uitlevering zou worden verzocht voor gedragingen die in Nederland klaarblijkelijk niet strafbaar zijn, zoals seksuele handelingen tussen personen van hetzelfde geslacht, zal een uitleveringsverzoek al bij deze eerste beoordeling worden afgewezen, ook al is de juridische toets op dubbele strafbaarheid formeel aan de rechter.

Als geen van de weigeringsgronden van toepassing is, wordt het uitleveringsverzoek door de officier van justitie voorgelegd aan de uitleveringskamer van de rechtbank. Deze oordeelt over de juridische toelaatbaarheid van het verzoek en toetst daarbij aan de toepasselijke voorwaarden. Zoals gezegd toetst de rechtbank onder meer of voldaan is aan het vereiste van dubbele strafbaarheid. In deze rechterlijke fase van het uitleveringsproces kan de opgeëiste persoon vanzelfsprekend ook (een mensenrechtelijk) verweer voeren tegen de gevorderde uitlevering, waaronder dat sprake is van een discriminatoire vervolging. Indien de rechtbank de uitlevering juridisch toelaatbaar verklaart, kan die beslissing vergezeld gaan van een advies aan de Minister. Dit advies kan betrekking hebben op mensenrechtelijke aspecten en kan bijvoorbeeld inhouden dat uitlevering hoewel juridisch toelaatbaar, toch onwenselijk is, of dat het wenselijk is dat aanvullende vragen worden gesteld aan de verzoekende staat of dat bepaalde garanties worden gevraagd. Tegen de beslissing van de rechtbank kan bij de Hoge Raad beroep in cassatie worden ingesteld.

Nadat de beslissing van de rechtbank (of Hoge Raad) over de toelaatbaarheid van de uitlevering onherroepelijk is geworden, neemt de Minister een besluit over de inwilliging van het uitleveringsverzoek. Ook in deze fase kan de opgeëiste persoon een zienswijze indienen, die wordt betrokken bij het nemen van het besluit. In voorkomende gevallen zal de Minister de verzoekende staat om nadere informatie of garanties vragen, om mede op grond daarvan een verantwoorde beslissing te kunnen nemen.

Tegen een inwilligende beslissing van de Minister kan de opgeëiste persoon desgewenst nog een kort geding starten. De voorzieningenrechter toetst dan of de Minister

rechtmatig heeft gehandeld en zal de uitlevering alsnog verbieden, wanneer de rechter oordeelt dat er mogelijk sprake is van een discriminatoire vervolging. Tegen de beslissing van de voorzieningenrechter kan vervolgens nog een (spoed)appèl worden ingesteld en tot slot beroep in cassatie bij de Hoge Raad.

De bescherming tegen uitlevering in het geval van een mogelijke discriminatoire vervolging is daarmee niet afhankelijk van één enkel beoordelingsmoment, maar wordt op meerdere momenten en door verschillende actoren getoetst. De opgeëiste persoon wordt daarbij in de gelegenheid gesteld om relevante feiten en omstandigheden naar voren te brengen en ondersteunende stukken te overleggen, waaronder informatie die wijst op een risico op vervolging op discriminatoire gronden.

Gronden van discriminatoire vervolging
Bestaat een gegrond vermoeden dat sprake is van een discriminatoire vervolging wegens ras, godsdienst, nationaliteit of politieke gezindheid, dan wordt het uitleveringsverzoek geweigerd op grond van artikel 3, eerste lid, onder b, van het verdrag. Is sprake van een andere discriminatiegrond, dan zal artikel 3, tweede lid, onder e, van het verdrag aan de afwijzing ten grondslag worden gelegd. Deze verdragsbepaling bevat een (facultatieve) weigeringsgrond wegens humanitaire omstandigheden. Leeftijd en de gezondheid van de opgeëiste persoon worden daarin specifiek genoemd; dit zijn echter slechts voorbeelden. Deze weigeringsgrond dekt ook mensenrechtelijke aspecten, waaronder een discriminatoire vervolging op andere gronden dan die genoemd in artikel 3, tweede lid, onder b, van het verdrag zoals levensbeschouwelijke gronden of het behoren tot een bepaalde groep. Deze ruime reikwijdte van de humanitaire exceptie in het onderhavige verdrag ligt besloten in de toevoeging van de woorden 'in het bijzonder' voor 'gelet op de leeftijd of gezondheid van die persoon'. Daarnaast geldt dat deze verdragsbepaling moet worden bezien in samenhang met de preambule, waarin uitdrukkelijk is opgenomen dat partijen geleid worden door de wens om te zorgen voor samenwerking met eerbiediging van, onder meer, de mensenrechten, de rechtsstaat en andere fundamentele belangen van elke partij, en met artikel 21 van het verdrag, waaruit volgt dat dit verdrag de rechten en verplichtingen van de partijen uit enig ander verdrag onverlet laat. Deze passage uit de preambule omvat mede artikel 1 van de Grondwet en het daarin vervatte gelijkheidsbeginsel en met de verdragen in artikel 21 wordt ook gedoeld op mensenrechtenverdragen als het Europees Verdrag voor de bescherming van de Rechten van de Mens en de Fundamentele Vrijheden (hierna: EVRM), die non-discriminatiebepalingen bevatten. Artikel 21 en de preambule van het verdrag vullen artikel 3, tweede lid, onder e, zo als het ware nader in.

De Uitleveringswet geeft eveneens een nadere invulling aan laatstgenoemd artikel. Artikel 3, tweede lid, onder e, van het verdrag bevat een facultatieve weigeringsgrond. Dat houdt in dat de aangezochte staat bij de toepassing van die weigeringsgrond beoordelingsruimte toekomt. Die beoordelingsruimte kan nader worden ingevuld door nationaal recht en voor Nederland gebeurt dit in de Uitleveringswet. Die wet bevat instructienormen en ten aanzien van een discriminatoire vervolging is relevant dat artikel 10, eerste lid, van de Uitleveringswet voor alle daarin neergelegde gronden tot weigering verplicht. Dit betreft de gronden godsdienstige, levensbeschouwelijke of politieke overtuiging, nationaliteit, ras of groep van de bevolking. Indachtig de Uitleveringswet, zal de Minister een uitleveringsverzoek dan ook altijd weigeren wanneer een gegrond vermoeden bestaat om aan te nemen dat sprake is van een discriminatoire vervolging wegens levensbeschouwelijke gronden of het behoren tot een bepaalde groep van de bevolking. Dat artikel 3, tweede lid, onder e, van het verdrag voorschrijft dat bij de toepassing van deze weigeringsgrond de aard van het strafbare feit en de belangen van de verzoekende staat moeten worden betrokken, staat hier niet aan in de weg. Wanneer

sprake is van omstandigheden als een hoge leeftijd zal dit voorschrift leiden tot een belangenafweging door de Minister in de individuele voorliggende zaak. In het geval van discriminatiegronden echter, is die belangenafweging al in algemene zin gemaakt door de wetgever in de Uitleveringswet: in het geval van een discriminatoire vervolging wordt niet uitgeleverd.

De Uitleveringswet maakt de facultatieve weigeringsgrond uit het verdrag imperatief en vormt zo een aanvullende maatstaf op het verdrag. In die zin ben ik het met voornoemde leden eens dat je kunt stellen dat de Uitleveringswet hier als een ondergrens functioneert.

Over de reden voor deze constructie in plaats van het toevoegen van de gronden 'levensbeschouwelijke overtuiging' en 'groep van de bevolking' uit artikel 10, eerste lid, van de Uitleveringswet aan artikel 3, eerste lid, onder b, van het verdrag kan ik geen specifieke mededelingen doen. Dit is het resultaat van verdragsonderhandelingen en deze hebben een diplomatiek vertrouwelijk karakter. In algemene zin kan ik wel toelichten dat bij onderhandelingen over een verdragstekst altijd rekening moet worden gehouden met het recht en de juridische uitgangspunten van beide partijen. In dit geval geldt verder dat de onderhandelingen zijn gevoerd in de Franse taal en dat het bilaterale uitleveringsverdrag dat Marokko op 18 april 2008 te Rabat met Frankrijk heeft gesloten hiervoor als een inspiratiebron heeft gediend.[1] Dat bilaterale verdrag is grotendeels gebaseerd op het op 13 december 1957 te Parijs tot stand gekomen Europees Uitleveringsverdrag (hierna: EUV),[2] dat kan worden aangemerkt als een algemeen aanvaarde standaard, zowel binnen als buiten Europa. Het EUV vormt - samen met de Uitleveringswet - voor het Koninkrijk een leidraad voor onderhandelingen over uitleveringsverdragen. De discriminatiegronden van artikel 3, eerste lid, onder b, van het onderhavige verdrag komen overeen met die in de artikelen over een discriminatoire vervolging in zowel het Uitleveringsverdrag tussen Marokko en Frankrijk[3] als het EUV.[4] Artikel 3, eerste lid, onder b, van het onderhavige verdrag is daarmee een gangbaar verdragsartikel.

Gelet op het voorgaande is de conclusie dat ten aanzien van een discriminatoire vervolging wegens levensbeschouwelijke gronden of het behoren tot een bepaalde groep van de bevolking weliswaar sprake is van een andere toepasselijke weigeringsgrond, maar dat dit voor de geboden bescherming niet uitmaakt. Die is gelijk. Het voorgaande maakt dat de bewoordingen van de tekst van artikel 3, eerste lid, onder b, van het verdrag inderdaad afwijken van die van artikel 10, eerste lid, van de Uitleveringswet, maar dat van een inhoudelijke discrepantie tussen het verdrag en de Uitleveringswet op dit punt geen sprake is.

Toetsingscriterium bij discriminatoire vervolging
De tweede door deze leden genoemde discrepantie tussen artikel 10, eerste lid, van de Uitleveringswet en artikel 3, eerste lid, onder b, van het verdrag heeft betrekking op de formulering van het in deze artikelen neergelegde toetsingscriterium. In plaats van een 'gegrond vermoeden' in geval waarvan artikel 10, eerste lid, van de Uitleveringswet geen uitlevering toestaat, vereist artikel 3, eerste lid, onder b, van het Verdrag 'ernstige redenen' om aan te nemen dat een van de discriminatiegronden aanwezig is. Dat lijkt deze leden een hogere drempel en zij vragen om een toelichting op deze keuze en om

[1] Journal Officiel de la République Française, 18 augustus 2011, nr. 0190, digitaal beschikbaar via https://www.legifrance.gouv.fr/download/pdf?id=NiFDd0q9bt42yt5vh4ol6CfC2n2JIx8Uaz9MK_h2w_c=
[2] Trb. 1965, 9.
[3] Artikel 3, eerste lid, onder b.
[4] Artikel 3, tweede lid.

uiteen te zetten welke consequenties dit heeft voor personen die bescherming zoeken, maar niet aan die hogere drempel kunnen voldoen.

Graag licht ik naar aanleiding van de gestelde vragen toe dat, ondanks het door deze leden geconstateerde verschil in gebruikte bewoordingen, van uiteenlopende toetsingscriteria geen sprake is. Voor het onderhavige verdrag geldt dat overeenstemming is bereikt over een verdragstekst in de Franse taal. Deze is vervolgens vertaald naar het Nederlands en het Arabisch, waarna het verdrag in deze drie talen is gesloten. De drie teksten zijn gelijkelijk authentiek en in geval van verschil van uitlegging is de Franse tekst doorslaggevend. In de Franse tekst van het onderhavige verdrag is het in artikel 3, eerste lid, onder b, gehanteerde criterium 'des raisons sérieuses de croire'. Dat is hetzelfde criterium dat gehanteerd wordt in de Franse versie van artikel 3, tweede lid, van het EUV. Dit criterium kan op meerdere wijzen worden vertaald. In artikel 10, eerste lid, van de mede ter implementatie van het EUV vastgestelde, Uitleveringswet wordt gesproken van 'een gegrond vermoeden'. De Nederlandse vertaling van het EUV zelf spreekt echter – evenals de Nederlandse versie van het onderhavige verdrag en de Nederlandse versie van het op 29 augustus 2021 te Abu Dhabi gesloten bilaterale uitleveringsverdrag met de Verenigde Arabische Emiraten[5] - van 'ernstige redenen om aan te nemen'. Beide vertalingen zijn juist en een inhoudelijk verschil is niet beoogd. In de uitvoeringspraktijk gebruikt de Minister de term 'gegrond vermoeden' uit de Uitleveringswet. Dat zal ook ten aanzien van uitleveringsverzoeken uit het Marokko het geval gaan zijn. Er is dus geen sprake van een inhoudelijke discrepantie, maar van een verschil in woordkeuze bij de vertaling.

Met het voorgaande hoop ik deze leden te hebben gerustgesteld dat de teksten van artikel 10, eerste lid, van de Uitleveringswet en artikel 3, eerste lid, onder b, van het verdrag op de twee door hen geconstateerde punten wel uiteen lopen, maar dat deze tekstuele verschillen geen inhoudelijke verschillen behelzen en dat de geboden bescherming gelijk is.

Motie Mohandis
Vervolgens vragen de aan het woord zijnde leden de aandacht voor de in de Tweede Kamer aangenomen motie-Mohandis, die de regering verzoekt om bij een uitleveringsverzoek waarbij er aanwijzingen zijn dat er ook sprake kan zijn van een vervolging om politieke redenen, niet uit te leveren.[6] Zij ondersteunen de strekking van deze motie van harte en constateren dat hierin gesproken wordt van 'aanwijzingen', waar de Uitleveringswet en het verdrag spreken over respectievelijk 'gegrond vermoeden' en 'ernstige redenen'. Zij vragen hoe de regering zich verhoudt tot deze drie verschillende drempels en welke drempel in de praktijk leidend is bij een concreet uitleveringsverzoek. Ook willen ze weten op welke manier invulling wordt gegeven aan artikel 3, eerste lid, onder b, van het verdrag en de motie-Mohandis. Ze ontvangen in dat verband graag een toelichting over wanneer sprake is van 'ernstige redenen' en wanneer van 'aanwijzingen' en over de informatie waarop de beoordeling hiervan wordt gebaseerd. Tot slot vragen zij of in de onderhandelingen met Marokko wellicht de term 'ernstige redenen' zodanig is uitgelegd dat daarvan ook al sprake kan zijn bij 'aanwijzingen' en om bij de beantwoording van de vragen over deze motie ook het feit te betrekken dat het verdrag een overeenkomst is tussen twee landen en anders dan in het geval van nationale wetgeving mogelijk niet eenzijdig kan worden aangepast dan wel anders kan worden uitgelegd.

Ik zal ook deze set vragen over de motie Mohandis gezamenlijk beantwoorden. Ik verwijs daarbij allereerst graag naar hetgeen ik hiervoor uiteen heb gezet over de

[5] Trb. 2021, 117, art. 3, eerste lid, onder e.
[6] Kamerstukken II 2025/26, 36688, nr. 11.

criteria ‘ernstige redenen’ en ‘gegrond vermoeden’. Zoals daar uiteengezet zijn die inhoudelijk gelijk. Rest de vraag hoe de ‘aanwijzingen’ uit de motie Mohandis zich verhouden tot het criterium ‘ernstige redenen/gegrond vermoeden’. Naar mijn oordeel zijn deze criteria verenigbaar met elkaar. Wanneer ik een andere mening zou zijn toegedaan, had ik deze motie ontraden in plaats van deze ‘oordeel Kamer’ te geven.[7] Een verdrag is immers, zoals deze leden terecht opmerken, een overeenkomst tussen twee landen die niet eenzijdig kan worden aangepast dan wel anders kan worden uitgelegd. De (strekking van) de motie Mohandis is in lijn met het gevoerde beleid en de bestaande uitleveringspraktijk. Mede gelet op de gedachtewisseling die ik over deze materie in de Tweede Kamer met het lid Mohandis heb gevoerd,[8] vat ik deze motie zo op dat in het kader van elk uitleveringsverzoek moet worden bezien of er aanwijzingen zijn dat mogelijk sprake zou kunnen zijn van een politieke vervolging en dat altijd getoetst moet worden aan de weigeringsgronden politieke delicten (artikel 3, eerste lid, onder a, van het verdrag) en discriminatoire vervolging wegens politieke gezindheid (artikel 3, tweede lid, onder b, van het verdrag).

Die toets vindt in uitleveringsprocedures in de bestaande uitvoeringspraktijk altijd al plaats. Aanwijzingen in de hiervoor bedoelde zin kunnen overigens velerlei zijn, bijvoorbeeld een uitleveringsverzoek dat afwijkt van andere uitleveringsverzoeken doordat het betrekking heeft op een minder gangbaar strafbaar feit en daarover nauwelijks informatie bevat of, voor zover dat bekend is, de omstandigheid dat die persoon behoort tot een specifieke bevolkingsgroep of politieke groepering. Vaak zal de opgeëiste persoon zelf redenen aanvoeren waarom deze meent dat sprake is van een politieke vervolging en dat kan, zoals ik hiervoor bij de bespreking van het algemene toetsingskader heb aangegeven, in verschillende fasen van het proces: zowel in een zienswijze voor de Minister als voor de uitleveringsrechter of, desgewenst, de rechter in kort geding die de rechtmatigheid van het uitleveringsbesluit toetst. Dergelijke aanwijzingen worden serieus genomen en er vindt altijd een individuele toets plaats. Het is daarbij essentieel dat de Minister beschikt over voldoende en betrouwbare informatie om een verantwoorde beslissing te kunnen nemen en wanneer daar aanleiding toe is, zal aanvullende informatie worden opgevraagd bij de Marokkaanse autoriteiten of wordt advies ingewonnen bij het Ministerie van Buitenlandse Zaken. Bij de totstandkoming van dat advies betrekt de Minister van Buitenlandse Zaken meerdere informatiebronnen, waaronder informatie van relevante internationale organisaties als de Verenigde Naties en van non-gouvernementele organisaties als Human Rights Watch, maar ook van bijvoorbeeld de Nationale mensenrechtenraad, het Marokkaanse nationale preventiemechanisme onder het Optioneel Protocol bij het Verdrag tegen foltering[9].

Leveren de aanwijzingen op zichzelf, of in samenhang met de nadere informatie, het gegronde vermoeden op dat sprake is van een politieke vervolging, dan wordt het uitleveringsverzoek afgewezen. Deze toets past binnen het verdrag en van een eenzijdige andere uitleg van het verdrag is geen sprake.

Risico op discriminatie of vervolging vanwege seksuele gerichtheid
De volgende vragen van de aan het woord zijnde leden hebben betrekking op een mogelijk risico op discriminatie of vervolging vanwege seksuele gerichtheid. Deze leden merken op dat noch de Uitleveringswet noch het verdrag seksuele gerichtheid expliciet als beschermde grond noemt, terwijl seksuele handelingen tussen personen van hetzelfde geslacht blijkens het reisadvies voor Marokko van het Ministerie van

[7] Kamerstukken II 2025/26, 36688, nr. 75, 4, p. 31.
[8] Kamerstukken II 2025/26, 36688, nr. 75, 4, p. 24.
[9] Het op 18 december 2002 te New York tot stand gekomen Optioneel Protocol bij het Verdrag Van de Verenigde Naties tegen foltering en andere wrede, onmenselijke en onterende behandeling of bestraffing, Trb. 2010, 273.

Buitenlandse Zaken strafbaar zijn en bedreigd worden met een gevangenisstraf van maximaal drie jaar. Deze leden erkennen dat het beginsel van dubbele strafbaarheid uitlevering *wegens* seksuele gerichtheid zal uitsluiten, maar hebben zorgen over wat er na uitlevering kan gebeuren en daarom hebben zij een aantal vragen.

Op de eerste vraag over dit onderwerp, waarom er niet voor is gekozen om seksuele gerichtheid als grond op te nemen in artikel 3, eerste lid, onder b, van het verdrag, moet ik gelet op het diplomatieke karakter van de onderhandelingen volstaan met de opmerking dat een verdragstekst het resultaat is van onderhandelingen. De tekst moet voor beide partijen acceptabel zijn. Daarom moet rekening worden gehouden met het recht van beide partijen. Daarbij kan ik in algemene zin nog toelichten dat het niet in de rede ligt dat in die tekst een expliciete imperatieve weigeringsgrond zou worden opgenomen die niet in lijn is met de nationale wetgeving van een van beide verdragspartijen. Dat zou immers betekenen dat beide partijen deze imperatieve weigeringsgrond zouden moeten toepassen, terwijl dat niet overeenkomt met de nationale wetgeving van een van de verdragspartijen.

Dit betekent echter niet dat seksuele gerichtheid geen beschermde grond zou zijn onder de Uitleveringswet of het onderhavige verdrag. Voor de Uitleveringswet geldt dat seksuele gerichtheid weliswaar niet expliciet als discriminatiegrond wordt genoemd, maar dat algemeen aanvaard wordt dat deze grond gedekt wordt door de daarin wel opgenomen overkoepelende grond 'groep van de bevolking'. In het onderhavige verdrag is, zoals ook deze leden constateerden, het behoren tot een bepaalde groep van de bevolking niet opgenomen als een expliciete discriminatiegrond. Naar aanleiding van de vragen die deze leden daarover hebben gesteld, heb ik hiervoor uiteengezet dat en op welke wijze Nederland bescherming biedt tegen een discriminatoire vervolging wegens het behoren tot een bepaalde groep en hoe geborgd is dat de mensenrechten in de uitleveringsprocedure worden gerespecteerd. Hetgeen daarin is beschreven, geldt ook voor de grond seksuele gerichtheid, ongeacht of deze grond wordt gezien als gedekt door de meer algemene grond 'groep van de bevolking' dan wel als een separate discriminatiegrond wordt aangemerkt. Voor wat betreft de bescherming die het verdrag biedt tegen een mogelijk risico dat een opgeëiste persoon loopt wegens diens seksuele gerichtheid verwijs ik in algemene zin dan ook graag naar die uiteenzetting. Ook de vragen van deze leden die zien op het afwegingskader van artikel 3, tweede lid, onder e, van het verdrag worden hierin besproken. Op de overige vragen van deze leden over een risico wegens seksuele gerichtheid ga ik hieronder graag in.

Dat betreft allereerst de vraag hoe wordt voorkomen dat iemand wordt uitgeleverd voor een ander strafbaar feit, maar vervolgens ook wordt vervolgd en bestraft vanwege diens seksuele gerichtheid. Deze leden willen in dat kader weten of de regering op dit punt garanties heeft gevraagd en gekregen van de Marokkaanse regering. Bij een ontkennend antwoord op die vraag willen zij weten waarom niet en bij een bevestigend antwoord horen zij graag hoe die garanties luiden en of deze afdoende zijn.

Naar aanleiding van deze vragen verwijs ik graag naar artikel 9, eerste lid, van het verdrag. Daarin is het zogeheten specialiteitsbeginsel neergelegd. Dit houdt in dat een uitgeleverde persoon niet mag worden vervolgd, berecht of van zijn vrijheid worden beroofd voor een ander voor de uitlevering begaan feit, dan het feit waarvoor hij is uitgeleverd. Wanneer de Marokkaanse autoriteiten de uitgeleverde persoon vervolgens toch ook voor een ander feit willen vervolgen, dan is daarvoor de uitdrukkelijke toestemming van Nederland nodig (artikel 9, eerste lid, aanhef en onder a, van het verdrag). Het spreekt voor zich dat toestemming voor vervolging wegens seksuele handelingen tussen personen van hetzelfde geslacht niet zal worden verleend. Het specialiteitsbeginsel is een van de meest fundamentele beginselen van het

uitleveringsrecht en ik heb geen enkele reden om aan te nemen dat een door Nederland uitgeleverd persoon die de bescherming van het specialiteitsbeginsel geniet in Marokko ook zou worden vervolgd wegens seksuele handelingen tussen personen van hetzelfde geslacht. Gelet op deze verdragsrechtelijke voorziening van algemene strekking, was het vragen van garanties op dit punt niet aan de orde.

De bescherming voor opgeëiste personen tegen een discriminatoire vervolging of een behandeling strijdig met het EVRM is voorts verankerd in de bestaande principes en de uitleveringsprocedure zoals ik deze hiervoor uiteen heb gezet. Wanneer sprake is van een gegrond vermoeden dat de opgeëiste persoon wordt gestraft of op een andere wijze getroffen wordt in verband met zijn seksuele gerichtheid, dan zal de uitlevering worden geweigerd op grond van artikel 3, tweede lid, onder e, van het verdrag. Indien de seksuele gerichtheid van de opgeëiste persoon bekend is of indien het uitleveringsverzoek hiertoe aanknopingspunten bevat, zullen zowel de Minister als de rechter de seksuele gerichtheid van de opgeëiste persoon en de risico's die de betrokkene dientengevolge mogelijk loopt bij de beoordeling van het uitleveringsverzoek betrekken. Echter, gegevens over de seksuele gerichtheid van een persoon betreft gevoelige informatie, waarover de Minister (of de rechter) niet standaard beschikt. In de meeste gevallen zal het dan ook aan de opgeëiste persoon zijn om deze informatie zelf naar voren te brengen. Deze laatste aanvulling nog naar aanleiding van de vraag van deze leden op welke wijze bij de beoordeling van een uitleveringsverzoek structureel wordt nagegaan of de betrokken persoon na uitlevering een risico loopt vanwege diens seksuele gerichtheid, ook als die gerichtheid geen onderdeel vormt van of een rol speelt in het uitleveringsverzoek zelf.

In hun laatste vraag over dit thema informeren deze leden of ze het goed zien dat seksuele gerichtheid in de heersende systematiek van uitleveringsverdragen onder de discriminatiegronden valt en niet onder de humanitaire gronden (die zien op omstandigheden van de persoon zoals leeftijd en ziekte). Wanneer deze vraag niet bevestigend wordt beantwoord, vragen zij om dat standpunt te onderbouwen met literatuur en jurisprudentie. In reactie hierop merk ik in de eerste plaats op dat het niet eenvoudig is om aan te geven wat precies moet worden verstaan onder 'de heersende systematiek van uitleveringsverdragen'. Het EUV bijvoorbeeld, dat ten grondslag ligt aan zowel het eerder ook al genoemde uitleveringsverdrag van Frankrijk met Marokko als het onderhavige verdrag, kan zowel binnen als buiten Europa worden aangemerkt als een algemeen aanvaarde standaard voor uitleveringsverdragen. Dat verdrag dateert echter uit 1957 en seksuele gerichtheid als discriminatiegrond komt hierin niet uitdrukkelijk voor, evenmin als, zoals ik eerder al opmerkte, 'groep van de bevolking'. Een andere gehanteerde standaard is het Modelverdrag inzake uitlevering van de Verenigde Naties (hierna: VN)[10]. Dit modelverdrag somt in artikel 3, onder b, een aantal discriminatiegronden op – ras, religie, nationaliteit, etnische afkomst, politieke overtuiging, geslacht of status – maar seksuele gerichtheid en groep van de bevolking staan daar niet bij. In sommige recente verdragen is dat wel het geval. Ik verwijs in dat verband graag naar een multilateraal verdrag waarvoor Nederland zich in het bijzonder heeft ingespannen, het op 26 mei 2023 te Ljubljana tot stand gekomen Verdrag van Ljubljana-Den Haag inzake internationale samenwerking bij de opsporing en vervolging van genocide, misdrijven tegen de menselijkheid, oorlogsmisdrijven en andere internationale misdrijven,[11] dat seksuele oriëntatie wél uitdrukkelijk benoemt als

[10] Resolutie van de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties, nr. 45/116, aangenomen op 14 december 1990, zoals gewijzigd bij Resolutie van de Algemene Vergadering nr. 52/88.
[11] Artikel 51, eerste lid, onder a, van het op 26 mei 2023 te Ljubljana tot stand gekomen Verdrag van Ljubljana-Den Haag inzake internationale samenwerking bij de opsporing en vervolging van genocide, misdrijven tegen de menselijkheid, oorlogsmisdrijven en andere internationale misdrijven, Trb. 2024, 39 en Trb. 2024, 120.

discriminatiegrond. In verschillende multilaterale verdragen die binnen het kader van de VN tot stand zijn gekomen, is deze grond evenwel niet expliciet opgenomen.[12] Hoewel het de voorkeur heeft wanneer alle discriminatiegronden gedekt zouden worden door dezelfde weigeringsgrond, gaat het er uiteindelijk om dat een uitleveringsverdrag bescherming biedt tegen een discriminatoire vervolging wegens seksuele gerichtheid. En wanneer seksuele gerichtheid niet uitdrukkelijk, of als verbijzondering van een groep van de bevolking, tot de discriminatiegronden behoort, is het dan ook zaak dat een meer algemeen artikel kan worden toegepast. In het onderhavige verdrag is dat de weigeringsgrond wegens humanitaire omstandigheden, die, zoals ik hiervoor heb toegelicht, op de imperatieve wijze waarop Nederland die invult dezelfde mate van bescherming biedt als een imperatieve weigeringsgrond wegens discriminatoire vervolging. Daarbij merk ik graag nog op dat deze constructie van een ruimere weigeringsgrond wegens humanitaire omstandigheden ontleend is aan artikel 5, onderdeel d, van het op 13 oktober 1989 te Montreal tot stand gekomen uitleveringsverdrag tussen het Koninkrijk der Nederlanden en Canada.[13] Dit komt dus wel vaker voor.

Levenslange gevangenisstraf ter vervanging van de doodstraf

Als laatste stellen de aan het woord zijnde leden artikel 5 van het verdrag aan de orde. Dat artikel bepaalt dat, indien op het feit waarvoor uitlevering wordt verzocht krachtens het recht van de verzoekende partij de doodstraf is gesteld, die straf krachtens dit verdrag van rechtswege wordt vervangen door de straf voor dezelfde feiten naar het recht van de aangezochte partij. Ook deze bepaling geeft de aan het woord zijnde leden aanleiding tot een aantal vragen. Hun eerste vraag, of de toepassing van deze voorziening kan leiden tot de tenuitvoerlegging van een levenslange gevangenisstraf, beantwoord ik bevestigend. Hierbij wil ik wel aantekenen dat dit niet altijd het geval hoeft te zijn. De voorziening houdt niet meer in dan dat de maximale straf die ter vervanging van de doodstraf ten uitvoer kan worden gelegd een levenslange gevangenisstraf is. Daarmee is niet gezegd dat dit ook steeds ten aanzien van elke uitgeleverde persoon die hiervoor in aanmerking komt het geval zal zijn. Zo is ook voorstelbaar dat een zaak in een voorkomend geval eindigt in oplegging van een tijdelijke gevangenisstraf. Dit staat ter beoordeling aan de Marokkaanse rechter in de voorliggende individuele zaak.

In het verlengde van de voorgaande vraag, geven deze leden onder verwijzing naar de arresten *Vinter*[14] en *Murray*[15] aan dat zij zich afvragen of deze vervangende straf zonder nadere waarborgen zal voldoen aan de eisen die het Europees Hof voor de Rechten van de Mens (hierna: EHRM) stelt aan de 'reducibility' van een levenslange straf. Zij stellen daarom een aantal vragen over hoe gewaarborgd wordt dat de tenuitvoerlegging van een vervangende levenslange gevangenisstraf in Marokko in overeenstemming is met de verplichtingen die voortvloeien uit het EVRM. Ook deze vragen zal ik gezamenlijk beantwoorden.

Zoals deze leden weten, is het EVRM een zogeheten 'levend instrument' en is de jurisprudentie van het EHRM voortdurend in ontwikkeling. Zo ook ter zake van artikel 3 EVRM. Na de door deze leden aangehaalde arresten in de zaken *Vinter* en *Murray* heeft de Grote Kamer van het EHRM in de zaak *Sanchez-Sanchez*[16] voor het uitleveringsrecht

[12] Zie bijvoorbeeld het op 31 oktober 2003 te New York tot stand gekomen Verdrag van de VN tegen corruptie (Trb. 2004, 11 en Trb. 2005, 244).
[13] Het op 13 oktober 1989 te Montreal tot stand gekomen Verdrag tussen het Koninkrijk der Nederlanden en Canada inzake uitlevering (Trb. 1989, 169).
[14] EHRM 9 juli 2013, *Vinter e.a. t. het Verenigd Koninkrijk*, appl. nrs 66069/09, 130/10 en 3896/10.
[15] EHRM 26 april 2016, *Murray t. Nederland*, appl. nr. 10511/10.
[16] EHRM 3 november 2022, *Sanchez-Sanchez t. Verenigd Koninkrijk*, appl. nr. 22854/20.

een richtinggevend arrest gewezen over de eis van de 'reducibility' ('herbeoordeling') van een levenslange gevangenisstraf. Het EHRM past hierin een op de uitleveringsprocedure toegespitste, getrapte toets toe, waarbij aan de herbeoordelingsprocedure in de verzoekende staat minder stringente eisen worden gesteld.

In de eerste plaats moet worden vastgesteld of de opgeëiste persoon bewijs heeft aangedragen waaruit kan blijken dat er gegronde redenen zijn om aan te nemen dat er een reëel risico bestaat dat hem of haar bij veroordeling na uitlevering een levenslange gevangenisstraf zonder vervroegde invrijheidstelling zal worden opgelegd.

Als dit reële risico niet is aangetoond, bijvoorbeeld omdat het opleggen van een levenslange gevangenisstraf wettelijk niet is voorgeschreven en de rechter in de verzoekende staat ook een tijdelijke straf kan opleggen en verzachtende omstandigheden bij de strafoplegging kan betrekken, stopt de toets direct en staat artikel 3 EVRM niet aan de uitlevering in de weg.

Als het reële risico uit de eerste stap wel is aangetoond, moet worden nagegaan of de verzoekende staat over een herbeoordelingsmechanisme beschikt. De eisen die aan dat mechanisme worden gesteld, zijn minder streng dan de eisen die gelden bij de tenuitvoerlegging van een levenslange gevangenisstraf in een EVRM-verdragspartij zelf, zoals in de zaken *Vinter* en *Murray* het geval was. De in die zaken geformuleerde procedurele waarborgen gelden in uitleveringszaken uitdrukkelijk niet[17] en het volstaat dat er in de verzoekende derde staat een mechanisme bestaat dat op basis van het gedrag van de betrokkene of andere relevante persoonlijke omstandigheden de facto een kans op invrijheidstelling biedt. Het vereiste herbeoordelingsmechanisme kan bijvoorbeeld een politieke gratieprocedure door een president of koning zijn, of een mogelijkheid tot strafvermindering wegens uitzonderlijk goed gedrag.

[17] De redenen voor deze minder stringente toets in uitleveringszaken zijn volgens het EHRM zowel van praktische als van principiële aard. Een praktische overweging is dat het voor nationale autoriteiten die beslissen over uitleveringsverzoeken buitengewoon moeilijk kan zijn om de relevante wetgeving en praktijk van een derde staat te toetsen aan de mate waarin deze voldoen aan de voor de interne, nationale, context van de EVRM verdragspartijen opgestelde procedurele waarborgen. Van principiële aard is dat de toepasselijkheid van de interne procedurele waarborgen zou kunnen leiden tot straffeloosheid en het ontstaan van veilige havens voor personen die worden verdacht van zeer ernstige strafbare feiten. In de context van uitlevering zou de constatering dat niet wordt voldaan aan een procedurele waarborg immers leiden tot de weigering van het uitleveringsverzoek wegens strijd met artikel 3 EVRM met als mogelijk gevolg dat een persoon tegen wie ernstige verdenkingen bestaan, nooit terecht zal staan. Het ongestraft laten lopen van dergelijke personen is een uitkomst die moeilijk te verenigen valt met het algemeen belang van de samenleving om ervoor te zorgen dat in strafzaken recht wordt gedaan en met het belang van staten bij de nakoming van hun internationale verdragsverplichtingen. Zie EHRM 3 november 2022, *Sanchez-Sanchez t. Verenigd Koninkrijk*, appl. nr. 22854/20, punten 92 t/m 94.

Gelet op dit door het EHRM ontwikkelde toetsingskader heb ik geen reden om aan te nemen dat de voorziening van artikel 5 van het onderhavige verdrag, waarbij een levenslange gevangenisstraf ter vervanging van de doodstraf een mogelijkheid is, niet zou voldoen aan de eisen die voortvloeien uit artikel 3 EVRM. Zelfs wanneer een opgeëiste persoon aannemelijk zou maken dat er gegronde redenen zijn om aan te nemen dat er een reëel risico bestaat dat hem bij veroordeling na uitzetting een levenslange gevangenisstraf zonder vervroegde invrijheidstelling zal worden opgelegd, geldt dat in Marokko een structureel stelsel van Koninklijke Gratie (Grâce royale) bestaat. De Koninklijke Gratie biedt een feitelijke mogelijkheid tot vrijlating en daarmee zicht op invrijheidstelling. Daarmee is voldaan aan de vereisten van artikel 3 EVRM, zoals uitgelegd door het EHRM in voornoemde zaak *Sanchez-Sanchez*. Het is dan ook niet nodig om hierover nadere afspraken te maken met de Marokkaanse autoriteiten of om garanties te verlangen.

De Minister van Justitie en Veiligheid,

Ministerie van Justitie en Veiligheid

Aan de Minister van Justitie en Veiligheid

Directie Wetgeving en Juridische Zaken
Straf-en Sanctierecht

Turfmarkt 147
2511 DP Den Haag
Postbus 20301
2500 EH Den Haag
www.rijksoverheid.nl/jenv

Datum
14 oktober 2026

Projectnaam

Onze referentie
8146166

Dossiernummer
4894300

Afstemming met
DGRR/AIRS, BZ

Bijlage(n)
2

nota

Nota n.a.v. het verslag Goedkeuring van het Uitleveringsverdrag met Marokko (36688)

1. Aanleiding

De Vaste commissie van Justitie en Veiligheid van de Eerste Kamer bracht op 14 juli jl. verslag uit over het voorstel van Rijkswet tot goedkeuring van het op 18 december 2023 te Rabat tot stand gekomen Verdrag tussen het Koninkrijk der Nederlanden en het Koninkrijk Marokko inzake uitlevering (Trb. 2024, 1). De in het verslag gestelde vragen zijn in de nota naar aanleiding van het verslag beantwoord.

2. Geadviseerd besluit

Instemmen met de nota naar aanleiding van het verslag bij bovenstaand voorstel van Rijkswet en aanbieding daarvan aan de Eerste Kamer.

3. Kernpunten

Voor het verslag is inbreng geleverd door de leden van de fractie van PRO (voorheen GroenLinks-PvdA), mede namens de fracties van D66, de Partij voor de Dieren (PvdD) en de ChristenUnie. De vragen zijn op hoofdlijnen terug te voeren op twee onderwerpen:
1. de weigeringsgrond van een discriminatoire vervolging en de daarbij te hanteren toets, en
2. de mogelijke tenuitvoerlegging in Marokko van een levenslange gevangenisstraf, ter vervanging van de doodstraf.
Zie over de inhoud van de nota naar aanleiding van het verslag verder paragraaf 4.2 van deze beslisnota.

4. Toelichting

Op 18 december 2023 is te Rabat een uitleveringsverdrag tot stand gekomen tussen het Koninkrijk en Marokko. Met behulp van dit verdrag wordt de samenwerking in de strijd tegen internationale (drugs)criminaliteit verder versterkt. Het verdrag maakt uitlevering van personen mogelijk voor strafvervolging en voor de tenuitvoerlegging van een reeds opgelegde vrijheidsstraf.

4.1. Politieke context

Het voorstel van Rijkswet tot goedkeuring van het verdrag werd op 9 juni 2026 met ruime meerderheid aangenomen door de Tweede Kamer (voor stemden: SP, 50PLUS, PRO, D66, Volt, CDA, VVD, SGP, ChristenUnie, JA21, BBB, Lid-Keijzer, Groep-Markuszower, PVV en FVD; tegen: PvdD en DENK).

Cluster secretaris-generaal
Directie Wetgeving en
Juridische Zaken
Straf-en Sanctierecht

Datum
14 oktober 2026

Onze referentie
8146166

De leden van de fracties van PRO, D66, PvdD en de ChristenUnie geven in het verslag aan het doel van het verdrag te onderschrijven.

Het Marokkaanse Parlement heeft het verdrag al aangenomen, maar of dit ook al is voorgelegd aan de Ministerraad en aan de Koning, is niet bekend. Het Ministerie van Buitenlandse Zaken heeft van de Marokkaanse autoriteiten in ieder geval nog geen ratificatie ontvangen.

4.2. Juridische overwegingen

De vragen van voornoemde leden zijn zoals hiervoor al opgemerkt op hoofdlijnen terug te voeren op 2 hoofdthema's: de geboden bescherming bij een discriminatoire vervolging en de tenuitvoerlegging van een levenslange gevangenisstraf in Marokko ter vervanging van de doodstraf.

4.2.1. *Bescherming bij een discriminatoire vervolging*

Naar aanleiding van de vragen wordt gemotiveerd uiteengezet dat het onderhavige uitleveringsverdrag met Marokko dezelfde mate van bescherming biedt tegen een discriminatoire vervolging als onder de Uitleveringswet en andere verdragen het geval is. Daarbij wordt in het bijzonder aandacht besteed aan de discriminatiegrond seksuele gerichtheid, de toetsingsmaatstaf en aan de wijze waarop uitvoering zal worden gegeven aan de motie-Mohandis (Kamerstukken II 2025/26, 36688, nr. 11). Enkele belangrijke punten in dit kader zijn:

- De bescherming tegen uitlevering in het geval van een mogelijke discriminatoire vervolging wordt op meerdere momenten en door verschillende actoren (Minister en rechter) getoetst. De opgeëiste persoon wordt daarbij in de gelegenheid gesteld om relevante feiten en omstandigheden naar voren te brengen.
- Bij een discriminatoire vervolging op de gronden ras, godsdienst, nationaliteit of politieke gezindheid wordt het uitleveringsverzoek geweigerd op grond van de imperatieve weigeringsgrond van artikel 3, eerste lid, onder b, van het verdrag. In geval van een andere discriminatiegrond, waaronder seksuele gerichtheid, wordt geweigerd op grond van de humanitaire exceptie van artikel 3, tweede lid, onder e, van het verdrag. Deze weigeringsgrond wordt op dit punt door Nederland imperatief toegepast aangezien artikel 10, eerste lid, van de Uitleveringswet hier geldt als een aanvullende maatstaf. De mate van bescherming die zo wordt geboden is daardoor gelijk.
- De toetsingsmaatstaf 'ernstige redenen' uit het verdrag en 'gegrond vermoeden' uit de Uitleveringswet, zijn beide vertalingen van de Franse term 'des raisons sérieuses de croire' en een inhoudelijk verschil is niet beoogd. In de uitvoeringspraktijk zal 'gegrond vermoeden' gehanteerd worden.
- De motie Mohandis roept ertoe op om niet uit te leveren bij 'aanwijzingen' van een politieke vervolging. Deze motie is in lijn met de bestaande uitleveringspraktijk. Bij elk uitleveringsverzoek wordt bezien of er aanwijzingen zijn voor een politieke vervolging en wordt getoetst aan de weigeringsgronden politieke delicten en discriminatoire vervolging wegens politieke gezindheid. Leveren de aanwijzingen op zichzelf, of in samenhang met nadere informatie, het gegronde vermoeden op van een politieke of discriminatoire vervolging, dan wordt het uitleveringsverzoek afgewezen. Deze toets past binnen het verdrag.

Cluster secretaris-generaal
Directie Wetgeving en Juridische Zaken
Straf-en Sanctierecht

Datum
14 oktober 2026

Onze referentie
8146166

2. *Tenuitvoerlegging van een levenslange gevangenisstraf ter vervanging van de doodstraf*
Marokko kent de doodstraf nog, al zijn de eisen voor het kunnen opleggen van die straf in 2025 aangescherpt (rechterlijke unanimiteit in plaats van een meerderheid) en is sinds 1993 feitelijk sprake van een uitvoeringsmoratorium. Om te voorkomen dat Nederland door uitlevering aan die straf zou meewerken, kent het verdrag een voorziening op grond waarvan de doodstraf bij veroordeling na uitlevering van rechtswege wordt vervangen door de maximale straf die in Nederland op het delict staat (artikel 5 van het verdrag). Toepassing hiervan kan leiden tot de tenuitvoerlegging van een levenslange gevangenisstraf in Marokko.

Naar aanleiding van vragen van deze leden over de conformiteit van dit laatste met het EVRM wordt in de nota naar aanleiding van het verslag de richtinggevende uitspraak van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens (EHRM) in de zaak *Sanchez Sanchez* besproken. Het EHRM heeft hierin een op de uitleveringsprocedure toegespitste, getrapte toets toegepast, waarbij aan de herbeoordelingsprocedure in de verzoekende staat beperktere eisen worden gesteld dan in de nationale context het geval is. De procedurele eisen die bij een nationale tenuitvoerlegging aan het vereiste herbeoordelingsmechanisme worden gesteld, gelden bij uitlevering uitdrukkelijk niet. Zo wordt straffeloosheid voor ernstige misdrijven voorkomen. De toets houdt het volgende in:
1. Heeft de opgeëiste persoon aannemelijk gemaakt dat er een reëel risico bestaat dat hem bij veroordeling na uitlevering een levenslange gevangenisstraf zonder vervroegde invrijheidstelling zal worden opgelegd?
2. Beschikt de verzoekende staat over een herbeoordelingsmechanisme? Dat kan bijvoorbeeld een politieke gratieprocedure door een president of koning zijn of een mogelijkheid tot strafvermindering wegens uitzonderlijk goed gedrag.
Gelet op dit toetsingskader en het gegeven dat Marokko een structureel stelsel van Koninklijke Gratie kent, is er geen reden om aan te nemen dat de voorziening van artikel 5 van het verdrag niet zou voldoen aan het EVRM.

5. Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden

5.1. Toelichting
De persoonsgegevens van de ambtenaren zijn niet openbaar ter bescherming van de persoonlijke levenssfeer.